

Yüzbaşı Naci Efendi, Balkan Savaşı'nda Edirne Kuşatması'na Ait Harp Ceridesi, Çeviren: Hülya Toker, AlfaYayımları, İstanbul 2012, 176 sayfa, ISBN 9786051066608.

*Mücahit YAZ**

Harp cerideleri, bir askerî birliğin savaş zamanında tuttuğu günlük kayıtlardan oluşmaktadır. Harp cerideleri, muharebelerde gerçekleşen olayları bazen ayrıntılı şekilde naklettiği gibi bazen de kayda geçirilen gün hakkında bir veya iki cümle şeklinde özet sunabilmektedir. Cerideler özellikle harp tarihi, siyasî tarih, şehir veya bir bölgenin tarihi konusunda yapılan çalışmalarda araştırmacılar için mühim bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatıralardan farklı olarak harp tarihi konusunda yapılan araştırmalarda birincil kaynak olma özelliği gösteren Harp Cerideleri öznel bir dilden kaçınılarak nesnel bir dil ile kaleme alınmıştır.

Bulgarlar tarafından 2 Kasım 1912 tarihinde başlatılan Edirne Kuşatması'nda 26 Mart 1913'te Ayvazbaba Tepesi'nin düşmesinin ardından Edirne Bulgarların eline geçmiştir. Tarihe baktığımızda savaşlar birçok acı ve dramın, aynı zamanda büyük kahramanlıkların yaşandığı önemli hadiselerdir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde yaşanmış Balkan Savaşlarının ilki olan I. Balkan Savaşı'nda Bulgar ordusunun Çatalca'ya dayandığı bir zamanda Edirne'nin Bulgar ordusuna teslim olmaması savaşın en dikkat çekici hadiselerinden birisi olmuştur. Zikredilen savaşta Yüzbaşı Naci Efendi tarafından kaleme alınan harp ceridesi, Edirne Kuşatması konusunda gerek cephede gerekse şehir içinde yaşanan hadiselerin karanlıkta kalan yönlerine ve bu hadiselerin önemine ışık tutmaktadır.

Esasen bu kitapta yer alan harp ceridesi savaşın başlamasından iki hafta önce yazılmaya başlanmış, Edirne'nin işgali neticesinde Yüzbaşı Naci Efendi'nin esir düşmesiyle son bulmuştur. Yaklaşık altı aylık bir süre zarfında kayıt tutulan bu harp ceridesi dönemin jeopolitik vaziyeti,

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. E-Posta: mucahityaz[at]outlook.com, ORCID: 0000-0003-1207-4747.

savaşta her iki tarafın da kullanmış olduğu askerî teçhizat özellikleri ve yapısı hakkında bilgiler vermektedir.

Harp ceridelerinin günümüze kazandırılması hususunda en büyük özveri konusu ise çeviri ve çevrilen kelimelerin günümüz askerî terminolojisine ve uygun deyimlere uyarlanmasıdır. Diğer bir husus ise harp ceridesinde geçen yer adlarının uygun bir şekilde haritalar üzerinde konumlandırılması konusudur. Şayet bu konuda yapılacak bir yanlış silsile halinde yanlış bir olay örgüsüne dönüşmesine neden olabilir. Bu konu hakkında kitabın sonunda eski yer adları ile bu yerlerin günümüzde bağlı buldukları il merkezleri bir liste halinde sunulmuştur. Kitabın içerisinde birçok materyale yer verilmiştir. Bunları Balkan Savaşı sırasında çekilen fotoğraflar, muharebe meydanındaki ordunun savaş öncesi kuruluş düzeni, tabyalara ve savunma hatlarına ait krokiler, tablolar olarak sıralayabiliriz.

Kitabın Yüzbaşı Naci Efendi tarafından yazılmış kısmından sonra bir de hazırlayanlar tarafından geniş bir “Ekler” (ss. 105-173) kısmı oluşturularak okuyucuya sunulmuştur. Bu kısımda Edirne etrafındaki tabyaların bilgileri, kroki çizimleri ve muharebe meydanındaki kuruluş dizilimini gösteren şemalara yer verilmiştir. Nitekim verilen bu eklerin neticesinde olay örgüsü daha da somutlaştırılarak okuyucuya sunulmuştur. Ayrıca Edirne Kalesi’nde görev yapan Generaller ve üstsubayların isimleri, rütbeleri ve sorumlu oldukları komutanlıkların listeleri de ekler halinde verilmiştir. Edirne cephesindeki savunma kuvvetleri ve bunlara bağlı olarak alay, tümen, birlik bilgileri, cephede mevcut askerî teçhizat ve bu teçhizatın özelliklerine de yer verilmiş, yaşanan askerî harekâtın hangi imkânlar neticesinde şekillendiği hususu somut verilere dayandırılmıştır.

Edirne Kuşatması’nda piyade sayıları, erzak fiyatlarının artması, kuşatmanın ilk zamanları ile kalenin düşmesine yakın ve kalenin düşmesiyle ilgili ayrıntılı bilgilere de yer verilmiştir. Bunun yanında Bulgar ordusunun sahip olduğu kuvvet ve askerî teçhizat ayrıntılı bir şekilde sınıflandırılarak okuyucuya sunulmuştur.

Eserde, askerî cerideye ek olarak *Tanin* gazetesinde 1913 yılında neşrolunan bir makale referans gösterilerek; Edirne Kuşatması’na katılan

kuvvetlerin sayıları, askerlerin, halkın elindeki erzak durumlarıyla, kuşatma sırasında gerçekleşen çatışmalara ve savaş sonunda meydana gelen tahribata dair ceridedeki bilgilerin doğruluğunu ispatlayan bir nevi belge sunulmuştur. Eserin ekler kısmında ise belgelerin Osmanlıcaları verilmiş, tabyaların çizelgeleri de gösterilmiştir.

Balkan Savaşları ve özellikle de Edirne Kuşatması hakkında yapılacak çalışmaların çok boyutlu incelenmesi ve detaylara yer verilmesi önem arz etmektedir. Hülya Toker'in kaleme aldığı bu çalışma; bu konuyla ilgili literatürdeki bazı eksikliklerin giderilmesi konusunda katkı sağlayacaktır.